

ПРОБЛЕМА ОСОБИСТОСТІ У ФІЛОСОФСЬКІЙ СПАДЩИНІ М. ДЕ УНАМУНО

І. В. Клочков

кандидат філософських наук,
доцент Національного університету харчових технологій

Сучасний світ з усіма його альтернативними претензіями щодо інтелектуалізму, не в змозі викреслити з орбіти власного існування проблему особистості. Найчастіше деякі автори вдаються до відкриття її часткових рис, або до захисту моністичної точки зору (матеріалістичної, або у кращому випадку ідеалістичної) щодо неоднозначності людської психіки із врахуванням тотальних поведінкових детермінант, прагматичних стратегій й програм самореалізації, але нажаль втрачають понятійну чіткість, намагаючись редукувати її до однієї з наявних структур (культурної, політичної або економічної), що не завжди є коректним з точки зору вимог науковості. Неоднозначна постановка питання засвідчує про складність світоглядної ситуації, вкрай суперечливі умови раціонального зростання цивілізації. Поруч із яскравими гаслами про розкату поведінку розуму, есхатологічні дискусії адекватні вимогам сучасності, з'являються різні типи дискурсів, що конструктивно впливають на автентичне переосмислення філософської спадщини минулого сторіччя. Врешті-решт, пошук відповідей на значимі запити учених у історико-філософському просторі забезпечує продовження плідних дискусій щодо різноманітних виявів життєвої ситуації людини, цілеспрямованості її життя, багатовекторності сенсів, проблемності і метафізики реальності. Адже проблема особистості унікальна для філософії, а тим більше для науки доби постмодерну. Запропонована у модусі існування, вона виходить за межі жорсткої локалізації наукової методології класичного природознавства, безапеляційної віри у всемогутність розуму, долає ідею тотального прогресу, в ім'я якого можна поставити на кін історії життя

мізерного буття. Творчість М. де Унамуно співзвучна проблемам й болісним випробуванням сучасної цивілізації. Претензійність розуму, часткова безвідповідальність людей у вирішенні питань духовної свободи, обертання навколо вісі псевдо-цінностей – не найкращий спосіб вирішення ситуації кризи, культурного декадансу. У межах традиції філософування ХІХ ст. тяжіння до власне понятійних форм, що намагаються остаточно визначити образ людини у форму важкої кам'яної брили, коли на обрії панлогізму виникає філософія життя і екзистенціалізм. Життя – ось, що повинно перебувати у фокусі справжнього шукача істини, не хаотично пофарбована ідея, логічний педантизм джентльменів розуму зі своєю зверхністю світового духу, а проблематика буття, очікування віри. Все це повинно зайняти належне місце у залі світової думки. У центрі філософських розмислів – проблема людини, як екзистенції просякненої трагічністю, антагонізмами і невідповідностями згідно встановлених правил розуму. Екзистенція це сакральна дійсність людини, так само як феномен релігійної віри; вона більш реальна ніж синтетична конструкція розуму, невіддільна від сили земного тяжіння, є так би мовити творчим дзеркалом історії, відповідністю часовому відрізку, амбівалентною дійсністю водночас, репрезентована у протистоянні Дон Кіхота і джентльменів розуму. Образ кабальєро з Ламанчі – приклад героїчної мужності особи, як самотнього лицаря істини. Він притаманний пафосним настроям часу, є цілісним, вічним, співзвучним реальності більше, ніж абстрактна логіка жонглерів розуму (історія про здобутки славетного Сіда і переродження персонажів Сервантеса триває). Його антиподом стає джентльмен розуму, якого у творі «Людина з плоті і крові» він називає «сержантом армії» (маючи на увазі самого Гегеля часів пруської монархії та інших циркулярних поліціантів, котрі, з допомогою науки логіки, намагаються покращити геть усе існуюче; задля цього Унамуно обирає досить влучний приклад пов'язаний із технічним вдосконаленням гармати одним з військових. Винахідливість «раціонального сержанта» вражає: задля того щоб покращити будову цього виду зброї, зауважує останній, необхідно узяти циліндричний отвір, вкрити його залізом і

отримати бажане). Боротьба образу творчої уяви і науки мислення триває. Але справжнім лицарем істини стає пристрасний захисник життя – творча особа, котра здатна вести двобій із химерами розуму, вірити у здійснення неможливого [1, 7].

У відомих творах «Агонія християнства», «Життя Дон Кіхота і Санчо», «Про трагічне відчуття життя у людей і народів», «Туман», «Авель Санчес» та багатьох інших мислитель обстоює думку про те, що основною трагедією життя особи є неможливість розв'язання конфлікту між знанням і вірою, дійсністю і уявним, життям і смертю. Граничність цієї ситуації полягає у невідворотності того, що мусить поглинути, знищити особистість. Адже навіть гарантоване очікування на вічне життя, не може бути остаточно задоволеним. Поруч із особою прірва, що неминуче поглинає її власне єство, коли вона перестає діяти, творити, страждати. Байдужість та однаковість речей, млявість людських вчинків, інфантилізм, лише увиразнюють трагізм існування, до якого потрапляє самотня людина. Світ особи значимий доти вона може самостійно здійснювати власні наміри, бажати, мріяти, кохати, проектувати й реалізувати життя, жити з іншими людьми. Але усе складається всупереч її прагненням. Поза цим спектром мінливих речей, смерть й байдужість, як прояви небуття. М. де Унамуно розуміє особистість (справжню особу) як людину, що має індивідуальну житейську трагедію й пристрасне спрямування. У концепції особистості центральне місце займає жага до безсмертя, що виникає внаслідок обмеженості людського існування. Тотальна реальність – результат творчого акту віри і волі. Мислитель також стверджує, що можливість збереження особистості після фізичної смерті перебуває у цілісній обумовленості з активним потягом до власного безсмертя. З даними міркування тісно переплітається ідея екзистенціального богошукання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Унамуно М. де О трагическом чувстве жизни у людей и народов. Агония християнства. – К.: Символ, 1997.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ДАНІ

Автор: Клочков Ілля Володимирович, Клочков Ілля Владимирович, Klochkov Iliа Vladimirovich.

Назва документу: Проблема особистості у філософській спадщині М. де Унамуну, Проблема личности в философском наследии М. де Унамуну, The problem of a person in the M. de Unamuno philosophical heritage.

Ключові слова: особистість, життя, існування, віра, розум, личность, жизнь, существование, вера, разум, person, life, existence, belief, mind.

Анотація (реферат): Стаття присвячена проблемі розвитку особистості у межах філософської спадщині іспанського мислителя ХХ століття М. де Унамуну, Стаття посвящена проблеме развития личности в философском наследии испанского мыслителя ХХ столетия М. де Унамуну, This article dedicated for a problem is person development in the philosophical heritage M. de Unamuno famous Spanish XX century thinker.

Дата публікації документа та джерело: «Дні науки філософського факультету – 2013», Міжн. наук. конф. (2013; Київ). Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2013», 16–17 квітня 2013 року: [матеріали доповідей та виступів] / Редкол.: Конверський А. Є. та ін. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2013. – Ч. 1. – 319 с. – С. 183–185.

Факультет, кафедра: Факультет хлібопекарських і кондитерських виробництв, кафедра філософії.